

การนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติ
ตั้งแต่ พ.ศ. 2558–ปัจจุบัน: ความท้าทายแห่งการเปลี่ยนแปลง *

The Implementing of Commercial Fisheries Policy
B.E. 2558 – Present: The Challenges of Change

บุญวีร์ หนูประกอบ¹ และภาวิดา รังษี²

Punyavee Nooprakop¹ and Pawida Rungsee²

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี¹

มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร มหาวิทยาลัยแม่โจ้²

Faculty of Humanities and Social Science,

Suratthani Rajabhat University, Thailand¹

Maejo University at Chumphon, Maejo University, Thailand²

Corresponding Author, E-mail: punyaveenew@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ทำการศึกษาการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2558-ปัจจุบัน และ 2) วิเคราะห์แนวทางการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติ จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ พบว่าในอดีตที่ผ่านมากระบวนการจัดการประมงพาณิชย์ในประเทศไทยไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีการทำประมงจนเกินขีดความสามารถการผลิตของทรัพยากรตามธรรมชาติ ประกอบกับใน พ.ศ. 2558 สหภาพยุโรปได้แจ้งเตือนว่าประเทศไทยไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม หากรัฐบาลไทยไม่แก้ไขปัญหา สหภาพยุโรปจะไม่นำเข้าสินค้าประมงจากประเทศไทย ทำให้รัฐบาล

* ได้รับบทความ: 27 มีนาคม 2564; แก้ไขบทความ: 21 เมษายน 2564; ตอรับตีพิมพ์: 23 เมษายน 2564

ปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการประมงอย่างเร่งด่วน มีการประกาศใช้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐและการประกอบอาชีพประมงอย่างมาก โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการน่านโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ฝ่ายการเมือง หน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐ และผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย บทความนี้วิเคราะห์ว่าแนวทางการน่านโยบายไปปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐ ได้แก่ การป้องกันและการปราบปรามการทำประมงผิดกฎหมาย การปรับปรุงนโยบาย ด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายและภาครัฐมาร่วมกันแก้ไขปัญหาและกำหนดแนวทางการน่านโยบายไปปฏิบัติ

คำสำคัญ: การน่านโยบายไปปฏิบัติ; การประมงพาณิชย์; นโยบายการประมง

Abstract

This paper investigates the commercial fisheries policy in Thailand. The objectives are to 1) Study the policy on commercial fisheries in Thailand; 2) Examine the roles of stakeholders in implementing the policy on commercial fisheries from B.E. 2558 to the present; 3) Analyze the guideline for commercial fisheries policy implementation. Previous studies and documentary analysis revealed that the management system of the commercial fisheries in Thailand was inefficient, resulting in the fisheries exceeding the natural resources' production capacity, widely known as overfishing. In B.E. 2558, the European Union (EU) officially warned that if the Thai government does not cooperate with tackling illegal, unreported, and unregulated fishing (IUU Fishing) or not address these issues adequately, the EU will not import the fishery products from Thailand. This prompted the government to change the fisheries policy direction urgently. Then, the Royal Ordinance on Fisheries B.E. 2558 was announced, causing a drastic change in how the government officials work and the fishing occupation. Those involved in this policy implementation are the political departments, state

institutions, government officials, and stakeholders affected by this policy. This paper analyzes that a proper approach towards policy implementation should include preventing and suppressing illegal fishing with concrete participation from all parties concerned. This will encourage people affected by the policy and the government to mutually solve the problems and establish a common guideline for implementing the policy.

Keywords: policy implementation; commercial fisheries; fisheries policy

1. บทนำ

การประมงพาณิชย์ในประเทศไทยเกิดขึ้นมาตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) เมื่อเวลาผ่านไปเทคโนโลยีการประมงพัฒนาขึ้น เช่น มีการนำเอา เครื่องมืออวนลากมาใช้ในการประมงเพื่อให้จับสัตว์น้ำได้เพิ่มขึ้น (ภาวิดา รังษี และเศกสรรค์ ยวงวิชัย, 2563) จนกระทั่งประเทศไทยกลายเป็นประเทศผู้ส่งออกสินค้าประมงในปริมาณมาก เป็นอันดับต้นของโลก จากข้อมูลพบว่าในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มีการส่งออกสินค้าด้านการประมงติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก และในพ.ศ. 2557 มีการส่งออกสินค้าประมงมากเป็นอันดับ 4 ของโลก มีมูลค่าการส่งออก 6,565 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือประมาณ 213,362 ล้านบาท (Food and Agriculture Organization of the United Nations [FAO], 2016) การนำสัตว์น้ำในทะเลขึ้นมาใช้ประโยชน์จำนวนมากศาล อย่างต่อเนื่องยาวนาน ภายใต้ฐานคิดที่ว่าสัตว์น้ำในทะเลเป็นของสาธารณะจึงเกิดการประมง อย่างเสรี ประกอบกับกฎหมายด้านการประมง ได้แก่ พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ที่มีการบังคับใช้มานาน ทำให้การจัดการประมงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เรือประมงจำนวนมาก ไม่มีทะเบียน ไม่มีใบอนุญาตทำการประมง หรือใช้เรือประมงที่ทำการสวมทะเบียนเรือ รวมถึงใช้ เครื่องมือการทำประมงไม่ตรงกับใบอนุญาตที่ได้รับจากกรมประมง เพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่มีการส่งเสริมและสนับสนุนการจดทะเบียนเรืออย่างจริงจัง ทำให้ข้อมูลเรือไม่สอดคล้องกับ ความเป็นจริง (พศกร โยธินนิรนาท, ผจงรักษ์ กุญแจแก้ว, ไพรินทร์ มากเจริญ, และ ครองธรรม นีละไพจิตร, 2559) เกิดปัญหาการนำสัตว์น้ำมาใช้ประโยชน์ในปริมาณมากจนเกินกว่า

ที่ธรรมชาติจะผลิตขึ้นมาทดแทนได้ การจับสัตว์น้ำใน พ.ศ. 2521 มีอัตราเฉลี่ยอยู่ที่ 126.75 กิโลกรัม/ชั่วโมง ขณะที่ใน พ.ศ. 2548 มีอัตราเฉลี่ยอยู่ที่ 51.456 กิโลกรัม/ชั่วโมง (สิชล หอยมุข, พรอนันต์ ศิริรัตน์, ฐมาวดี ใจเย็น, ทศพล กระจำนงดารา, และ วรวิลี สิงห์ธงยาม, 2559) อย่างไรก็ตาม รายได้จากการส่งออกสินค้าประมงยังมีมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี ทำให้รัฐบาลไทยไม่ได้จัดการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง

จนกระทั่งเมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2558 สหภาพยุโรปได้ให้สถานะธงเหลือง ซึ่งเป็นการประกาศเตือนมายังประเทศไทยเพื่อให้รับทราบว่าเป็นประเทศที่ไม่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing หรือ IUU fishing) หากรัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาภายใน 6 เดือน ระหว่างเดือนพฤษภาคม-ตุลาคม พ.ศ. 2558 สหภาพยุโรปจะไม่นำเข้าสินค้าประมงจากประเทศไทย (อริยพร โพธิ์สัย, 2560) ซึ่งจะกระทบต่อภาคการประมงทั้งระบบเป็นปัจจัยเร่งให้รัฐบาลทำการกำหนดนโยบายด้านการประมงอย่างเร่งด่วน มีการประกาศใช้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการประมงครั้งสำคัญของประเทศไทย เพราะการน่านโยบายไปปฏิบัติจะต้องเผชิญกับความท้าทายในหลายด้าน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐและวิธีการทำประมงของผู้ประกอบอาชีพด้านการประมงพาณิชย์ แต่ผลจากการน่านโยบายไปปฏิบัติก็ทำให้เมื่อวันที่ 8 มกราคม พ.ศ. 2562 สหภาพยุโรปได้ให้สถานะธงเขียวเพื่อแสดงการยอมรับความก้าวหน้าในการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU ของประเทศไทยซึ่งมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จในการยกระดับอุตสาหกรรมการประมงของประเทศทั้งระบบให้เทียบเท่ามาตรฐานสากล (กระทรวงการต่างประเทศ, 2562) ความสำเร็จข้างต้นมีประเด็นที่น่าสนใจว่าผู้ที่เกี่ยวข้องมีวิธีการน่านโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติอย่างไร

ดังนั้น ในบทความนี้ผู้เขียนจึงได้ทำการศึกษาและนำเสนอในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) นโยบายด้านการประมงพาณิชย์ในประเทศไทย และ 2) บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการน่านโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติ ตั้งแต่ พ.ศ. 2558-ปัจจุบัน และ 3) วิเคราะห์แนวทางการน่านโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติ

2. แนวคิดการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

การนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ หมายถึง การแปลงวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในนโยบายซึ่งอาจเป็นกฎหมาย หรือคำสั่งของรัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีให้เป็นแนวทาง/แผนงาน/โครงการ /กิจกรรมที่เป็นรูปธรรม ประกอบด้วยการจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ การวางแผนโครงการเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่กำหนด การออกแบบองค์การ และการดำเนินงานให้เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงานโครงการที่กำหนดไว้ (มยุรี อนุমানราชธน, 2549) โดยกระบวนการนำสาธารณะนโยบายไปปฏิบัติอาจประกอบด้วยหลายขั้นตอน เริ่มต้นจากการกำหนดกฎพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติ การคาดการณ์ผลลัพธ์จากการนำนโยบายไปปฏิบัติ การยินยอมปฏิบัติตามกลุ่มเป้าหมาย การพิจารณาผลกระทบจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนา ผลกระทบจากการตัดสินใจของหน่วยปฏิบัติ และการปรับปรุงกฎระเบียบพื้นฐานที่ใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เหมาะสม (สมพร เฟื่องจันทร์, 2552) ทั้งนี้ องค์การหรือผู้เกี่ยวข้องในการนำนโยบายของรัฐไปปฏิบัติสามารถแบ่งออกเป็นหลายฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายการเมือง ระบบราชการ ข้าราชการ ผู้รับบริการ หรือผู้ได้รับประโยชน์จากนโยบาย (วรเดช จันทรศร, 2552)

เนื้อหาข้างต้นนำเสนอความหมาย เป้าหมาย กระบวนการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ ซึ่งจะนำไปวิเคราะห์การนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติต่อไป

3. นโยบายด้านการประมงพาณิชย์ในประเทศไทย

1. หลังจากทีสหภาพยุโรปได้ประกาศแจ้งเตือนประเทศไทยจากปัญหาการทำประมง IUU พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ใช้มาตรา 44 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2557 ออกประกาศและคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติจำนวนมาก จากนั้นเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบแผนและนโยบายด้านการประมง 2 ฉบับ ฉบับแรกคือแผนปฏิบัติการประมงทะเลของประเทศไทย นโยบายแห่งชาติด้านการประมงทะเล พ.ศ. 2558-2562 และแผนฉบับต่อมาคือแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ยับยั้ง และจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม พ.ศ. 2558-2562 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินงานตามที่สหภาพยุโรปกำหนดโดยแผนปฏิบัติการกำหนดให้มีการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 การนำเรือประมงเข้ามาอยู่ในระบบกฎหมาย ด้วยการออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่รัฐทำการสำรวจจำนวนเรือ เร่งจดทะเบียนเรือประมงและออกใบอนุญาตทำการประมง

1.2 เมื่อภาครัฐสามารถนำเรือประมงเข้าระบบกฎหมายได้แล้วก็ทำการจัดเตรียมระบบควบคุมเพื่อป้องกันการนำเรือประมงผิดกฎหมายกลับมาทำการประมง

1.3 จัดทำกฎหมายด้านการประมงฉบับใหม่คือพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558 ก่อนที่จะมีการยกเลิก และเปลี่ยนมาใช้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 ซึ่งมีความสอดคล้องกับ IUU Fishing Index ที่กำหนดโดยสหภาพยุโรปและถือเป็นนโยบายด้านการประมงของประเทศไทย

2. ในพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 มีวัตถุประสงค์ในการรักษาสมดุลของระบบนิเวศ ตลอดจนฟื้นฟูทรัพยากรสัตว์น้ำให้อยู่ในระดับที่ก่อให้เกิดผลผลิตสูงสุดของสัตว์น้ำที่สามารถทำการประมงได้อย่างยั่งยืน โดยกฎหมายมีบทบัญญัติถึงการประมงประเภทต่าง ๆ และมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการประมงพาณิชย์ ได้แก่

2.1 กำหนดแนวทางในการจัดการประมงพาณิชย์ของรัฐ ดังนี้ 1) ผู้ประกอบอาชีพประมงไม่สามารถทำการประมงอย่างเสรีแต่ต้องได้รับใบอนุญาตทำการประมงจากรัฐ กล่าวคือเรือทุกลำที่ออกทำการประมงจะต้องมีทะเบียนเรือและใบอนุญาตทำการประมง 2) มีการกำหนดจำนวนวันที่เรือประมงจะได้รับอนุญาตให้ทำการประมงในแต่ละปี รวมถึงกำหนดจำนวนเรือประมงและเครื่องมือที่จะได้รับอนุญาตให้ทำการประมงในแต่ละรอบปีการประมง 3) มีการตรวจสอบการทำประมง ตั้งแต่ก่อนที่เรือจะออกจากท่าเทียบเรือเพื่อไปทำการประมงในทะเล และเมื่อทำการประมงเสร็จแล้วต้องการนำเรือกลับเข้าเทียบท่าเพื่อขายสัตว์น้ำ ผู้ประกอบการต้องแจ้งการเข้าออกเรือประมงกับศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออกเพื่อให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ 4) ขณะที่เรือทำการประมงในทะเลจะมีเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันและปราบปรามประมงทะเลคอยลาดตระเวนเพื่อตรวจจับการทำประมงผิดกฎหมาย โดยอุปกรณ์ที่ช่วยในการทำงานคืออุปกรณ์ติดตามเรือที่กฎหมายกำหนดให้ทำการติดตั้งในเรือประมงทุกลำที่มีขนาดตั้งแต่ 30 ตันกรอสขึ้นไป 5) เมื่อเรือจับสัตว์น้ำได้ผู้ควบคุมเรือต้องทำการจดบันทึกข้อมูลพักการจับสัตว์น้ำ ปริมาณสัตว์น้ำที่จับได้ในแต่ละวันและส่งมอบให้กับเจ้าหน้าที่ศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออก เมื่อผู้ควบคุมเรื่อนำเรือเข้าเทียบท่า 6) มีการวางระบบการตรวจสอบทั้งระบบตั้งแต่เรือประมงท่าเทียบเรือ และผู้รับซื้อสัตว์น้ำ เพื่อให้ตรวจสอบได้ว่าสัตว์น้ำมาจากเรือที่ทำการประมงผิดกฎหมายหรือไม่ 7) มีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดกฎหมายการประมง

โดยเฉพาะโทษปรับในอัตราสูง จะสังเกตได้ว่าภาครัฐมีการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน เช่น เมื่อได้ข้อมูลสัตว์น้ำจากสมุดบันทึกการทำประมงแล้วก็นำมาคำนวณค่าผลผลิตสูงสุดที่ยั่งยืนเพื่อวางแผนการจัดการประมงต่อไป การใช้อุปกรณ์ติดตามเรือเพื่อตรวจสอบพิกัดและวิธีการเดินเรือ เป็นต้น

2.2 ประการที่สอง การมีส่วนร่วมในการจัดการประมง กฎหมายกำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประมงจังหวัดซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของภาคส่วนต่าง ๆ ด้านการประมงในจังหวัด รวมถึงตัวแทนจากภาคประมงพาณิชย์เป็นกรรมการ เพื่อนำเสนอปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการประมงในจังหวัด รวมถึงแนวทางการพัฒนาการประมงเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ อธิบดี หรือรัฐมนตรี

2.3 ประการสุดท้าย กฎหมายคำนึงถึงภาคการประมงอื่น ๆ ที่ใช้ทรัพยากรร่วมกับภาคการประมงพาณิชย์ มีการกำหนดเขตการทำประมงระหว่างเรือประมงพาณิชย์ซึ่งเป็นเรือที่มีขนาดตั้งแต่ 10 ตันกรอสขึ้นไป กับเรือประมงพื้นบ้านเพื่อป้องกันการแย่งชิงทรัพยากร และทำให้พื้นที่ชายฝั่งเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน รวมถึงมีการคุ้มครองสวัสดิภาพของแรงงานที่ทำงานในเรือประมง

จากสาระสำคัญของนโยบายแสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนกฎหมายเพื่อให้มีความสอดคล้องกับแนวทางแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU ที่กำหนดโดยสหภาพยุโรปและการทำให้ประเทศไทยมีระบบการจัดการประมงที่ได้มาตรฐาน

4. บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติ

ผู้เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมีหลายภาคส่วน และเมื่อวิเคราะห์นโยบายด้านการประมงพาณิชย์จะพบว่ามีผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ฝ่ายการเมือง มีบทบาทในการพิจารณาเลือกหน่วยงานมารับผิดชอบการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยเลือกหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU และการจัดการประมง ได้แก่

1.1 หน่วยงานที่ทำหน้าที่แก้ไขปัญหาการทำประมง IUU นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ มีคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 10/2558

ลงวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2558 ให้จัดตั้งศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุผล

1.2 หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการจัดการประมง นายกรัฐมนตรีซึ่งดำรงตำแหน่งเป็น ประธานคณะกรรมการนโยบายการประมงแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่กำหนดแนวทางการบริหาร สัตว์น้ำให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและสามารถทำการประมงได้อย่างยั่งยืน โดยครอบคลุมแนวทาง ในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ 1) การส่งเสริมมาตรการอนุรักษ์และบริหารจัดการการทำประมงอย่างยั่งยืน 2) การป้องกัน คุ่มครองสิทธิ พัฒนาและส่งเสริมอาชีพความเป็นอยู่ของชาวประมงไทย 3) การ ป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์เกินควรจากทรัพยากรสัตว์น้ำ 4) การป้องกันการทำประมงโดย ไม่ชอบด้วยกฎหมาย 5) การร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ นานาประเทศ รวมตลอดถึงรัฐ ชายฝั่งในการเผยแพร่ แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับสถิติในการจับสัตว์น้ำและข้อมูลอื่นใดเกี่ยวกับ การทำประมง โดยกรมประมงจะดำเนินการจัดทำแผนบริหารจัดการประมงให้สอดคล้องกับ นโยบายดังกล่าว เสนอคณะกรรมการพิจารณาและเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ และ ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือปฏิบัติต่อไป

2. หน่วยงานของรัฐในระบบราชการ เป็นผู้รวบรวม วิเคราะห์และป้อนข้อมูลให้กับฝ่าย การเมือง รวมถึงกำหนดรายละเอียดในการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติ มี 2 หน่วยงานหลัก ๆ ได้แก่

2.1 ศูนย์บัญชาการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย (ศปมผ.) ซึ่งเป็นหน่วยงาน ที่จัดตั้งขึ้นใหม่ มีผู้บัญชาการทหารเรือเป็นผู้บังคับบัญชาศูนย์ฯ ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ กำกับดูแลให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนปฏิบัติการแห่งชาติในการแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU ประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวง คมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน สำนักงานตำรวจแห่งชาติและหน่วยงานราชการ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงดำเนินงานทำความเข้าใจกับสหภาพยุโรป

สาเหตุที่จะต้องจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่เพราะการให้หน่วยงานเดิมรับนโยบายใหม่ ระเบียบประจำจะเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยเฉพาะในเรื่องของการ เปลี่ยนแปลง ดังนั้น หากมีนโยบายใหม่ออกมา มักจะหลีกเลี่ยงที่จะให้องค์กรเดิมรับผิดชอบ การ ดำเนินนโยบายใหม่ ๆ จึงต้องสร้างหน่วยงานขึ้นมาใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกในการนำนโยบายไป ปฏิบัติมากที่สุด (ชยากร พันธุ์หล้า, ทิพาพร พิมพิสุทธ์, ลลิตา ช่วยรักษ์, และ พัด ลวางกูร, 2557)

2.2 กรมประมง ในยุทธศาสตร์กรมประมง 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์เรื่องการบริหารจัดการด้านการประมงและการบริหารทรัพยากรสัตว์น้ำให้มีความยั่งยืนและคงความหลากหลาย เป้าประสงค์เพื่อให้การบริหารจัดการทรัพยากรประมงมีความอุดมสมบูรณ์และคงความสมดุลของโครงสร้าง มีกลยุทธ์ดังนี้

2.2.1 กลยุทธ์ที่ 1 พัฒนาทรัพยากรสัตว์น้ำและแหล่งที่อยู่อาศัยเพื่อสร้างสมดุลและความหลากหลาย

2.2.2 กลยุทธ์ที่ 2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ

2.2.3 กลยุทธ์ที่ 3 ควบคุมและป้องกันการทำประมงให้เป็นไปตามกฎหมายและแผนระดับชาติ

2.2.4 กลยุทธ์ที่ 4 วิจัย พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ (กรมประมง, 2560)

3. ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะข้าราชการระดับล่างที่เป็นผู้ให้บริการหรือดำเนินงานถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญอย่างมากในกระบวนการนโยบายไปปฏิบัติ เพราะข้าราชการดังกล่าวเป็นผู้ปฏิบัติที่จะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับประชาชนผู้รับบริการ (วรเดช จันทรศร, 2552) ข้าราชการที่ปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประมงพาณิชย์มีหลายหน่วยงาน เช่น เจ้าหน้าที่สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคจังหวัด สำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด หน่วยป้องกันและปราบปรามประมงทะเล เป็นต้น เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานเหล่านี้ล้วนปฏิบัติงานตามภารกิจของหน่วยงาน และมีการทำงานร่วมกันในศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออกซึ่งในปัจจุบันมีจำนวน 30 แห่งทั่วประเทศ ในแต่ละศูนย์ฯ มีเจ้าหน้าที่ชุดสหวิชาชีพปฏิบัติงานตรวจเรือหน้าท่าเทียบเรือ ประกอบด้วยบุคลากรจากกรมประมง กรมเจ้าท่า กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กรมการเจ้าท่า พร้อมด้วยเจ้าหน้าที่ประสานงานด้านภาษา (ล่าม) ในการดำเนินการเจ้าหน้าที่แต่ละสายงานมีหน้าที่ตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายภายใต้อำนาจของแต่ละหน่วยงาน และมีการให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ เเบาะแสหรือข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ของศูนย์ฯ กับผู้ประกอบการ ผู้ควบคุมเรือ (ไต้เรือ) แต่เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นใหม่ กรมประมงจึงร่วมกับศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในแต่ละศูนย์ฯ มีมาตรฐานเดียวกัน (กรมประมงและศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล, 2563)

4. ผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย การกำหนดนโยบายด้านการประมงอย่างเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาการทำประมง IUU ตามแนวทางของสหภาพยุโรป เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติได้ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอาชีพประมง เพราะทำให้ผู้ประกอบการอาชีพประมงผิดกฎหมายจำนวนมากต้องเลิกประกอบอาชีพ ส่วนผู้ที่ทำประมงอย่างถูกกฎหมายก็มีต้นทุนการทำประมงเพิ่มขึ้น เช่น ค่าขึ้นทะเบียนเรือ ค่าขอใบอนุญาตทำการประมง ค่าติดตั้งระบบติดตามเรือและค่าบริการรายเดือน ค่าจ้างแรงงานและสวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น รวมถึงมีระเบียบ กฎเกณฑ์ใหม่ ๆ ออกมาใช้บังคับ หากปฏิบัติไม่ถูกต้องอาจถูกลงโทษตามกฎหมายซึ่งมีโทษปรับสูง ในระยะแรกที่ภาครัฐนำนโยบายไปปฏิบัติ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2558 เรือประมงกว่าร้อยละ 80 ทั่วประเทศได้นัดตอบโต้ด้วยการหยุดเดินเรือไม่ออกทำการประมง (เดลินิวส์ออนไลน์, 2558) แต่รัฐบาลก็ยืนยันที่จะดำเนินการตามแนวทางที่กำหนดไว้ ประกอบกับอำนาจของรัฐบาลที่มีอย่างมาก ทำให้การเรียกร้องของผู้ประกอบการในครั้งนั้นยุติลง และต้องปรับตัวในการประกอบอาชีพอย่างมาก ทั้งนี้การนำนโยบายไปปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอาชีพประมงได้ทำให้สมาชิกสมาคมประมงแห่งประเทศไทยที่มีเครือข่ายอยู่ในจังหวัดชายทะเลในรูปแบบของสมาคมประมงจังหวัดมีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นมากขึ้น หลังจากมีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 สถานการณ์ทางการเมืองผ่อนคลายลง สมาคมประมงแห่งประเทศไทยได้รวบรวมปัญหาและจัดทำข้อเรียกร้องของผู้ประกอบการประมงทั่วประเทศเสนอต่อรัฐบาล จากนั้นรัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพการประมงไทยขึ้นเพื่อรับฟังและแก้ไขปัญหา ร่วมกับภาคประมง

จากที่มาของนโยบาย บทบาทและความสัมพันธ์ระหว่างกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่าการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติมีความสอดคล้องกับตัวแบบทางการเมืองที่ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดจากความสามารถของผู้เล่นหรือบุคคลที่เป็นตัวแทนขององค์การ กลุ่มหรือสถาบัน และความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกองค์การ โดยเห็นว่าการเห็นพ้องต้องกัน วิธีการมีส่วนร่วมเป็นสิ่งที่ยากที่จะเกิดขึ้นได้ ความขัดแย้งเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในองค์การและในระบบสังคมทั่วไป การตั้งความคาดหวังหรือการหวังให้ทุกฝ่ายเห็นชอบและปฏิบัติตามนโยบายเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ทั้งนี้เพราะนโยบายก็คือการเมืองซึ่งเป็นเรื่องของการจัดสรรแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม ซึ่งแน่นอนย่อมจะมีทั้งผู้ได้รับประโยชน์และเสียประโยชน์ ดังนั้นจึงเป็นธรรมดาที่ทุกฝ่ายจะต้องคอยปกป้องผลประโยชน์ของตน (สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562) ดังที่ผู้ประกอบการอาชีพประมงทำการรวมตัวกัน

อย่างเหนียวแน่นมากขึ้น หลังจากได้รับผลกระทบจากการที่รัฐบาลนำนโยบายด้านการประมงไปปฏิบัติตั้งแต่ พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา

5. วิเคราะห์แนวทางการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติ

เมื่อวิเคราะห์บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติพบว่าเจ้าหน้าที่รัฐมีแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ 3 แนวทาง ได้แก่

1. การป้องกัน เจ้าหน้าที่ชุดสหวิชาชีพของศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออกซึ่งปฏิบัติงานตรวจเรือหน้าท่าเทียบเรือ ต้องทำงานใกล้ชิดกับผู้ประกอบการ ผู้ควบคุมเรือ และแรงงาน นอกจากจะทำการตรวจเรือและแรงงานให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ก็จะใช้วิธีการให้ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะ เบาะแสหรือข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการอาชีพประมง เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง เป็นการช่วยป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น เนื่องจากการทำประมงผิดกฎหมาย เช่น การเสียค่าปรับ การถูกเพิกถอนใบอนุญาตทำการประมง เป็นต้น

2. การปราบปราม พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 มีการกำหนดโทษของผู้กระทำผิดด้วยโทษปรับสูงเช่น ผู้ประกอบการที่ใช้เรือขนาดตั้งแต่ 20 ตันกรอสขึ้นไป แต่ไม่ถึง 60 ตันกรอส ทำการประมงโดยไม่มีใบอนุญาตทำการประมง ต้องระวางโทษตั้งแต่ 200,000-600,000 บาท หรือปรับจำนวน 5 เท่าของมูลค่าสัตว์น้ำที่ได้จากการทำประมง แล้วแต่จำนวนใดจะสูงกว่า เป็นต้น ประกอบกับก่อน พ.ศ. 2558 ภาครัฐไม่ได้ทำการปราบปรามการทำประมงผิดกฎหมายอย่างจริงจัง เมื่อภาครัฐปรับเปลี่ยนนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการทำประมง IUU ตามระยะเวลาที่สหภาพยุโรปกำหนด ในระยะแรกก็นำนโยบายไปปฏิบัติจึงมีผู้กระทำผิดกฎหมายเป็นจำนวนมาก

แม้ว่าในการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติ เจ้าหน้าที่รัฐจะใช้แนวทางการป้องกันควบคู่ไปกับการปราบปรามการทำประมงผิดกฎหมาย แต่เน้นแนวทางการป้องกันมากกว่าเพื่อลดการต่อต้านจากผู้ประกอบการอาชีพประมง ส่งผลให้สถิติการทำผิดกฎหมายการประมงลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2559 มี 3,270 คดี พ.ศ. 2560 มี 958 คดี พ.ศ. 2561 มี 574 คดี จนถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2562 มี 333 คดี (สยามรัฐออนไลน์, 2562)

3. การปรับปรุง การกำหนดนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน และการเร่งนำนโยบายไปปฏิบัติเพื่อให้ประสบความสำเร็จอย่างรวดเร็วนั้นอาจมีผลกระทบบางอย่าง

ที่ติดตามมา คือในบางครั้งมิได้คำนึงถึงปัญหาในระหว่างการปฏิบัติ หรือที่เรียกว่าการเกิดช่องว่างของการนำนโยบายไปปฏิบัติในบางส่วนของกระบวนการดำเนินการ (ปานชนก ชูหนู, 2564) ทำให้ผู้ประกอบการอาชีพประมงได้รับผลกระทบเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อลดการต่อต้านนโยบายรัฐบาลจึงต้องเปิดให้ผู้ประกอบการอาชีพประมงมีส่วนร่วมในการจัดการประมง รับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการอาชีพประมงเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข เช่น การมีตัวแทนของผู้ประกอบการอาชีพประมงพาณิชย์เป็นคณะกรรมการประมงจังหวัด เป็นต้น รวมถึงมีการช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย โดยจัดทำโครงการนำเรือประมงออกนอกกระบงเพื่อการจัดการทรัพยากรประมงที่ยั่งยืน ระยะที่ 1 (ระยะเร่งด่วน) การชดเชยเยียวยาเจ้าของเรือที่ได้รับผลกระทบจากมาตรการของรัฐ ปี 2558 วงเงินชดเชย 764.454 ล้านบาท เพื่อชดเชยเรือประมงจำนวน 305 ลำ (ข่าวสดออนไลน์, 2562)

จากแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 3 วิธี จะเห็นลำดับช่วงเวลาของการใช้แนวทางต่าง ๆ โดยในช่วงแรกภาครัฐใช้วิธีการป้องกันและปราบปราม แต่เพราะกระบวนการกำหนดนโยบายที่เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติมีผู้ประกอบการอาชีพประมงได้รับผลกระทบอย่างมาก ดังนั้น เพื่อลดการต่อต้านภาครัฐจึงใช้แนวทางการปรับปรุง เปิดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการประมงมากขึ้นรวมถึงมีการชดเชยผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบายด้วย

6. สรุปผล

ประเทศไทยมีการทำประมงพาณิชย์มานาน จนกลายเป็นแหล่งผลิตอาหารทะเลที่สำคัญของโลก การนำสัตว์น้ำในทะเลขึ้นมาใช้ประโยชน์จำนวนมากมาอย่างต่อเนื่องยาวนานทำให้จำนวนสัตว์น้ำลดลงอย่างมาก แต่รัฐบาลไม่ได้สนใจที่จะแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง จนกระทั่งสหภาพยุโรปประกาศแจ้งเตือนว่าประเทศไทยไม่ให้ความร่วมมือในการต่อต้านการทำประมง IUU หากรัฐบาลไม่แก้ไขปัญหาภายใน 6 เดือน สหภาพยุโรปจะไม่นำเข้าสินค้าประมงจากประเทศไทย ทำให้รัฐบาลต้องปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการประมงอย่างเร่งด่วน มีการประกาศใช้พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 จากนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้นำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนี้ 1) ฝ่ายการเมือง ทำหน้าที่ในการกำหนดผู้รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 2) หน่วยงานของรัฐ ทำหน้าที่ให้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจกับฝ่ายการเมืองและกำหนดแนวทางการปฏิบัติตามนโยบาย 3) ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นผู้นำกฎหมายไปบังคับใช้กับผู้ประกอบการอาชีพ

ประมง และ 4) ผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพประมง ซึ่งได้รับผลกระทบอย่างมากจากการปรับเปลี่ยนนโยบายอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่รัฐมีแนวทางการนำนโยบายไปปฏิบัติ 3 แนวทาง ได้แก่แนวทางการป้องกันควบคุมไปกับการปราบปรามการทำประมงผิดกฎหมาย และแนวทางสุดท้ายคือการปรับปรุง กล่าวคือภาครัฐจะรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน ทำให้แก้ปัญหานโยบายไปปฏิบัติอย่างตรงจุด การเปลี่ยนแปลงนโยบายด้านการประมงของประเทศไทยในครั้งนี้ถือเป็นความท้าทายที่เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย

7. องค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้รับจากบทความจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจภาพรวมของการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติ รวมถึงผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้ต่อยอดทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติในระดับพื้นที่ต่อไป โดยองค์ความรู้ที่ได้รับ ได้แก่

1. การปรับเปลี่ยนนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ในประเทศไทยถือเป็นความท้าทายใน 2 ส่วน ส่วนแรก คือ ความท้าทายจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ หลังจากทีหน่วยงานภาครัฐกำหนดแนวทางเพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เจ้าหน้าที่รัฐต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ผู้ประกอบอาชีพประมงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำประมงครั้งใหญ่ ส่วนที่สอง ความท้าทายในเป้าหมายของนโยบายที่ต้องการสร้างให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรไปพร้อม ๆ กับการสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบอาชีพประมง

2. การที่สหภาพยุโรปกระตุ้นให้รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายด้านการประมงขึ้นมาอย่างเร่งด่วน โดยไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ส่งผลให้เมื่อนำนโยบายไปปฏิบัติเกิดปัญหาตามมาหลายประการ เจ้าหน้าที่รัฐได้ใช้แนวทางการป้องกัน และปราบปรามการทำประมงผิดกฎหมาย ควบคุมไปกับแนวทางการปรับปรุงเพื่อส่งเสริม ผลักดันให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการประมงมากขึ้นสอดคล้องกับที่ สมพร เพ็ญจันทร์ (2552) ได้กล่าวถึงการปรับปรุงกฎระเบียบพื้นฐานที่ใช้ในการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เหมาะสม ดังนั้นจากการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่รัฐข้างต้นทำให้สถิติการทำผิดกฎหมายการประมงลดลงทุกปี ลดความรู้สึกต่อต้านของผู้ได้รับผลกระทบจากนโยบาย แสดงให้เห็นว่าการนำนโยบายด้านการประมงพาณิชย์ไปปฏิบัติเป็นไปตามแนวทางที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กรมประมง. (2560). ยุทธศาสตร์กรมประมง 5 ปี (พ.ศ. 2560-2564). สืบค้นจาก <https://www.fisheries.go.th/strategy/UserFiles/files/strategy%202560-2564.pdf>
- กรมประมงและศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล. (2563). คู่มือปฏิบัติงาน ศูนย์ควบคุมการแจ้งเรือเข้าออก PIPO Manual. สืบค้นจาก https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20201028114852_1_file.pdf
- กระทรวงการต่างประเทศ. (2562). สหภาพยุโรปประกาศปลดใบเหลืองภาคประมงไทย. สืบค้นจาก <https://www.mfa.go.th/th/>
- ข่าวสดออนไลน์. (2562). ครม.ไฟเขียว 764 ล้าน ซื้อเรือคืนหลังประมงเจอพิษแก๊ไอยูยู นายก หวั่นเวียนเทียน. ข่าวสด. สืบค้นจาก https://www.khaosod.co.th/economics/news_2277605
- ชยากร พันธุ์ล้ำ, ทิพาพร พิมพ์สุทธิ์, ลลิตา ช่วยรักษ์, และ พัด ลวางกูร. (2557). การนำนโยบายความมั่นคงแห่งชาติทางทะเลในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ไปปฏิบัติ. วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร, 9(1), 82-99.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2558). เรือประมงนับพันจอดประท้วงรัฐบาลออกกฎหมายเข้ม. เดลินิวส์. สืบค้นจาก <http://www.dailynews.co.th/regional/332026>
- ปานชนก ชูหนู. (2564). การนำนโยบายเพื่อจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายไปปฏิบัติ: กรณีแรงงานเด็กข้ามชาติ. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร., 9(1), 430-445.
- พศกร โยธินีรินาถ, ผจงรักษ์ กุญแก้ว, ไพรินทร์ มากเจริญ, และ ครองธรรม นิละไพจิตร. (2559). การพัฒนานโยบายแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุมการค้ามนุษย์และแรงงานบังคับ พ.ศ. 2559 (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์วิจัยการย้ายถิ่นแห่งเอเชีย สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภาวิดา รังษี, และ เสกสรรค์ ยงวณิชย์. (2563). พัฒนาการของการประมงพาณิชย์จังหวัดระนอง. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 12(2), 159-179.
- มยุรี อนุมานราชชน. (2549). *นโยบายสาธารณะ*. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- วรเดช จันทรศร. (2552). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.
- สมพร เพื่องจันทร์. (2552). *นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและการปฏิบัติ* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ออนอาร์ตครีเอชั่น.
- สยามรัฐออนไลน์. (2562). ตร.-กรมประมง ดำเนินคดีเรือประมงผิดกฎหมาย 96 ลำ. สยามรัฐ. สืบค้นจาก <https://siamrath.co.th/n/98812>
- สัญญา เคนาภูมิ, และ บุรฉัตร จันทรแดง. (2562). ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 3(1), 95-115.
- สิชล หอยมุข, พรอนันต์ ศิริรัตน์, ฐมาวดี ใจเย็น, ทศพล กระจำงดารา, และ วรลี สิงห์ธงยาม. (2559). *ทรัพยากรสัตว์น้ำจากเรือสำรวจประมง บริเวณฝั่งทะเลอันดามันของประเทศไทย พ.ศ. 2549* (รายงานผลการวิจัย). ภูเก็ต: ศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงทะเลฝั่งอันดามัน.
- อริยพร โพธิ์ใส. (2560). มาตรการและแนวทางป้องกันปัญหาการทำประมงผิดกฎหมายของประเทศไทยกับหลักการสำคัญของ IUU Fishing. *วารสารจุลนิติ*, 14(4), 149-161.
- Food and Agriculture Organization of the United Nations [FAO]. (2016). *The State of World Fisheries and Aquaculture*. Rome: Publishing Policy and Support Branch.